

КРИТЕРИИ ЗА ПИСМЕНО И УСТНО ОЦЕНЯВАНЕ НА ОЧАКВАНИТЕ РЕЗУЛТАТИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

VIII – XII клас

I. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА УСТНО ИЗПИТВАНЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА В ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП

1. Критерии според Наредба № 11/01.09.2016 г., чл.9, ал.1, 2 на МОН за оценяването с качествен и количествен показател на очаквани резултати в обучението

- **Отличен 6** - ученикът постига напълно очакваните резултати от учебните програми; в знанията и уменията няма пропуски; усвоени са всички нови понятия и ученикът ги използва правилно; притежава необходимите компетентности и може да ги прилага самостоятелно при решаване на учебни задачи в различни ситуации (вкл. извън изучените); действията му са целенасочени и водят до краен резултат;
- **Много добър 5** - ученикът постига с малки изключения очакваните резултати от учебните програми; показва незначителни пропуски в знанията и уменията си; усвоил е новите понятия и като цяло ги използва правилно; доказва придобитите компетентности при изпълняване на учебни задачи в познати ситуации, а рядко - и в ситуации, които не са изучавани в клас, макар това да става с известна неувереност; действията му са целенасочени и водят до краен резултат, който извън рамките на изучените ситуации може да не е съвсем точен;
- **Добър 4** - ученикът постига преобладаващата част от очакваните резултати от учебните програми; показва придобитите знания и умения с малки пропуски и успешно се справя в познати ситуации, но се нуждае от помощ при прилагането им в непознати ситуации; усвоена е преобладаващата част от новите понятия; действията му съдържат неточности, но в рамките на изученото водят до краен резултат;
- **Среден 3** - ученикът постига само отделни очаквани резултати от учебните програми; в знанията и в уменията си той има сериозни пропуски; усвоени са само някои от новите понятия; притежава малка част от компетентностите, определени като очаквани резултати в учебната програма, и ги прилага в ограничен кръг алгоритмизирани и изучавани в клас ситуации с пропуски и грешки; действията му съдържат недостатъци и рядко водят до краен резултат;
- **Слаб 2**- ученикът не постига очакваните резултати от учебните програми, заложили като прагова стойност за успешност и зададени чрез степента на позитивен измерител "среден".

2. Допълнителни общи критерии за обучението по български език и литература

- 2.1. Познания на ученика по преподавания учебен материал в съответната година за системата, структурата и функционирането на езика и на художествената литература.
- 2.2. Умения за изказване по конкретна задача.
- 2.3. Социокултурни, литературни и езикови компетентности.
- 2.4. Владее на правоговорни, граматични и лексикални норми.

2.5. Специфични критерии по български език

1. Знания за различните сфери на общуване.
2. Умения за разпознаване и пълноценно участие в комуникативни ситуации.
3. Компетентност за адекватна употреба на езикови средства с оглед речевата ситуация.
4. Разпознаване на функционалните стилове в българския език.
5. Знания и уместно прилагане на книжовните норми.
6. Практически умения за работа с непознат текст като израз на функционална грамотност.

2.6. Специфични критерии по литература

1. Знания за:
 - историческото развитие на литературния процес;
 - хуманитарната ценностна система в човешките общности;
 - живота и творчеството на изучаваните автори;
 - строежа, функциите и жанра на художественото произведение.
2. Умения за създаване на изказване по литературен проблем, съобразен с тематичните, жанровите, стилите и композиционните изисквания.
3. Литературна компетентност по отношение на:
 - специфична терминология;
 - социокултурен контекст;
4. Умение да се построява логично, последователно и изчерпателно отговорът по поставената тема. Открояване на лична позиция, убедителност, изразителност и възможност за самостоятелно интерпретиране на художествения текст. Задълбочено познаване на произведението, както и на културните, литературните, езиковите или историческите факти.
5. Показва богата езикова, литературна, историческа, философска култура.
6. Интерпретира възможните интертекстуални връзки на художествени текстове с други форми на словестността (митологичната и фолклорната култура) и на изкуствата.

II. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА УСТНИ ИЗПИТВАНИЯ

Отлична оценка:

- задълбочено познаване на художествения текст, културните, литературните, езиковите или историческите факти; системни знания
- широка езикова, литературна или историческа култура
- миогогледна широта и верен естетически подход към третираните литературни и други факти
- умение да се построява логично и последователно отговорът
- проявена лична позиция, самостоятелност, лексикална и граматическа култура на речта; убедителност, изразителност и възможност за лично интерпретиране на художествения текст

Много добра оценка:

- допуснати незначителни неточности или несъществени отклонения при обяснението на езиковите, литературните, културните или историческите факти
- липса на изчерпателност в отговора, доказателствата или изводите
- несъществени композиционни пропуски

Добра оценка:

- непълнота на езиковите, литературните или историческите знания
- недостатъчно убедително построяване на отговора; недостатъчно приведени доказателства
- неточно опериране с езиковите или литературно-теоретичните понятия и категории
- неспазване на езиковите норми; недостатъчна изразителност на речта

Средна оценка:

- съществени празноти в знанията за езика, художествения текст, литературните и историческите факти
- сериозна непоследователност в логиката на отговора
- ограничено прилагане на литературно-теоретичните знания или езиковата терминология
- несамостоятелност на позициите, несигурност в крайните изводи

- важни неточности от лексикален, граматичен и друг характер в речта на ученика
- неувереност и празноти при изпълнено наизуст стихотворение

Слаба оценка:

- определено непознаване на езиковите, литературните, културните или историческите факти
- неспособност да се построи логичен отговор
- слаба езикова грамотност; груби нарушения на нормите за правилна устна реч

III. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕНИ ИЗПИТВАНИЯ

Изпитните материали са ориентирани към установяване на постигнатите компетентности като очаквани резултати от обучението, определени с учебната програма по учебния предмет или модул за съответния клас, и включват задачи от различен вид и на различни познавателни равнища, балансирани с оглед на целта на изпитването.

Тестово изпитване

задачи с избираем отговор;

задачи с кратък свободен отговор;

задачи с разширен свободен отговор (създаване на текст от 4 – 5 изречения);

задачи за създаване на аргументативен текст / теза, аргументи, контрааргументи/

задачи за създаване на: резюме, заявление, CV

Проверката на *ПИСМЕНИТЕ ИЗПИТВАНИЯ*, включващи *тест, създаване на текст* или *тест + създаване на текст* (в зависимост от формата на изпитване и съответния учебен период), се извършва на базата на предварително заявен брой точки за всеки въпрос; общият брой точки се приравнява към цифрова оценка според определена скала или по следната формула (по преценка на преподавателя):

$$P = (R \times 6) : M$$

P – оценка,

R – точки на ученика,

M – максимален брой точки

СКАЛА
ЗА ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА ТОЧКИТЕ В ОЦЕНКА
ЗА ЕСЕ ПО МОРАЛЕН, ГРАЖДАНСКИ ИЛИ ЖИТЕЙСКИ ПРОБЛЕМ

Точки/ проценти	Оценка
30 / 100 %	Отличен 6
29 - 28	Отличен 5.80
25 / 83 %	Мн. добър 5
24	Много добър 4.80
23	Мн. добър 4.60
22	Добър 4.40
21	Добър 4.20
20 / 67 %	Добър 4
19	Добър 3.80
18	Добър 3.60
17	Среден 3.40
16	Среден 3.30
15 / 50 %	Среден 3.00
1- 15 .	Слаб 2.00

**КРИТЕРИИ за оценяване на есе по морален (8. кл.); граждански (9., 10. кл.)
и житейски (11. кл.) проблем**

Макс. брой - 30 т.

Бел. В 11. и 12. кл. е възможно да се работи и в трите жанра.

Компетентности	Показатели	Точки
<i>Компетентности за изграждане на литературно есе</i>		10 точки
	Изразяване на лична позиция, провокирана от поставения проблем	2
	Полагане на проблема в литературен и социокултурен контекст	2
	Използване на подходящи стилно-езикови средства за постигане на убедителност и въздействие	3
	Умение за интерпретиране на различни аспекти на проблема	3
<i>Компетентности за изграждане на аргументативен текст</i>		12 точки
	Теза, съответстваща на формулирания проблем	3
	Целенасочена и задълбочена аргументация	3
	Логическа или асоциативна организация на текста	2
	Ясно обособени логически последователни и смислово обвързани композиционни части	2
<i>Езикови компетентности</i>		8 точки
	Владеене и прилагане на лексикалната норма	2
	Владеене и прилагане на граматичната норма	2
	Владеене и прилагане на правописната норма	2
	Владеене и прилагане на пунктуационната норма	2
Брой точки:		30

КРИТЕРИИ за оценяване на резюме (10. кл.)**Макс. брой – 10 т.**

№	Критерии	Точки
1.	Извлича информация от текста и я обработва в съответствие с поставената задача.	0- 6
2.	Композира и структурира свой смислово свързан текст, като се съобразява с поставената задача и правилно го оформя графично.	0- 4
3.	Владее и прилага книжовните норми (правописна, лексикална, граматична, пунктуационна) на съвременния български книжовен език.	0- 4
4.	Подбира и съчетава езикови средства с оглед на стиловата уместност. Използва система от глаголни времена с основно сегашно глаголно време.	0- 2

КРИТЕРИИ за оценяване на интерпретативно съчинение (11., 12. кл.)**Макс. брой - 30 т.**

Компетентности	Показатели	Точки
<i>Литературни компетентности</i>		10 точки
	Разбиране на условия характер на художествената литература	2 т.
	Знания за автора, творбата, епохата и свързаните с тях процеси в литературната (и културна) история на съответната държава	2 т.
	Знания за строежа и функционирането на художествената творба и умение да се прилагат при изясняване на зададения проблем	3 т.
	Умение за интерпретиране на художествения смисъл	3 т.
<i>Компетентности за изграждане на аргументативен текст</i>		12 точки
	Теза, съответстваща на формулирания проблем	3 т.
	Целенасочена и задълбочена аргументация	3 т.
	Логически последователна аргументация	3 т.
	Ясно обособени логически последователни и смислово обвързани композиционни части	3 т.
<i>Езикови компетентности</i>		8 точки
	Владеене и прилагане на лексикалната норма	2 т.
	Владеене и прилагане на граматичната норма	2 т.

	Владеене и прилагане на правописната норма	2 т.
	Владеене и прилагане на пунктуационната норма	2 т.

Критерии за оценяване на ТЕЗА:

№	Критерии	Точки
1.	Съдържание, обвързано пряко с изискванията на темата	0- 6
2.	Целенасоченост, смислова свързаност на твърденията	0- 4
3.	Владее и прилага книжовните норми (правописна, лексикална, граматична, пунктуационна) на съвременния български книжовен език.	0- 4
	Общо:.	14

Речево поведение при участие в диалог и дискусия

Правила за провеждане, към които учениците задължително се придържат и спазват. Разпределяне на индивидуални и групови задачи от преподавателя.

Критерии за оценяване :

- Спазва правилата за поведение по време на дискусия.
- Съпоставя и анализира различни гледни точки при участие в диалог и дискусия съобразно комуникативната цел.
- Формулира своя гледна точка и защитава верността ѝ. Спазва изучените книжовни езикови правила.

Оценяване на самостоятелното учене чрез разработване на учебен проект

Възприемане на информацията – търсене на ключови думи; план на текст или устно изложение; отговаряне на въпроси, които изискват правилно възприемане на съдържание/описание/схема и др.;

Осмисляне/преструктуриране/интерпретиране на информацията – от подробна в съкратена форма или обратно; от словесна в графична форма или обратно; от една изобразителна в друга изобразителна форма и др.;

Приложение на вече усвоеното – обяснение (устно, писмено или с илюстрация) на решението на задачата; обяснение на начина на мислене; предоставяне на доказателства; осмисляне на връзки между понятия, факти, закони и др.;

Разработване на практически проекти, доклади, презентации и др. – представяне на план за работата и доказателства за осъществяването на всеки етап;

Управление на времето – осъществяване на дейностите в час или при други условия.

Дизайн

Критерии, фокусирани към оценка на визуалната страна на представения проект.

Творчески подход и концепция

Цялостна креативност, естетика, характер, адекватност спрямо темата.

Презентация

Оценяването се извършва по предварително зададени критерии за изработване и представяне:

- времетраене на представянето
- брой слайдове
- оформление /текст, изображения, таблици, диаграми.../
- умения за презентиране
- уместност и свързаност на информацията

Карта за оценяване

Скала за преобразуване на точките в оценка